

De ijzeren wetten van de migratie

Rik Coolsaet

Migratie is vandaag een collectieve nachtmerrie – eens temeer.

Was onlangs nog eens in het Waalse Houdeng-Goegnies. U weet wel, waar duizenden Italianen enkele decennia geleden nog in de *Cantine des Italiens* opeengepakt leefden, als dieren in een kooi... pardon, als gastarbeiders. Op openbare gebouwen van die tijd stond in het Italiaans te lezen: 'Verboden voor dieren en vreemdelingen'. Nu klinken namen van sommige Bekende Walen opvallend Italiaans.

Les gotverdommes sont là, zo werden de Vlaamse bietenmannen honderd jaar geleden onthaald in Wallonië. Stijn Streuvels beaamde: 'de Vlaming is slecht befaamd in den vreemde'. De meeste misdaden worden begaan door individuen met een Vlaamse naam, zo ontdekte Guido Fonteyn in een Waalse krant uit 1911. Onmogelijk te integreren, die Vlamingen, zo dacht weldenkend Wallonië. Ze zijn ongeschoold en, vooral, het zijn katholieken. Nu hebben vele BW's een Vlaamsklinkende familienaam.

Migratie is een geschiedenis van spanningen, wrevel en conflict – tussen nieuwkomers en plaatselijke bevolking en onder de nieuwkomers zelf. Ieren in Amerika, Polen in Duitsland, Italianen in Frankrijk, Vlamingen in Wallonië: deze migratiegolven uit de vorige eeuw waren qua omvang, snelheid en lage sociale status vergelijkbaar met de Maghrebijnse en Turkse migratie vandaag. Telkens weer werd toen een 'verschillende' cultuur ingeroepen om de nieuwkomers te brandmerken als binnendringers. Maar 'cultuur' was (en is ook vandaag) een bril. Zet nu een andere bril op: ongelijkheid. Het Molenbeek uit mijn jeugd kende dezelfde problemen en had hetzelfde imago als het Molenbeek van vandaag. Alleen de huidskleur van de kansarmoede is vandaag verschillend. Hoe lager nieuwkomers geschoold waren, hoe meer ze aangevoeld werden als een bedreiging voor de heersende normen en waarden en hoe meer ze zichzelf van de weeromstuit opsloten in eigen enclaves.

De geschiedenis levert alvast een vuistregel op: drie generaties duurt het in de regel eer nieuwkomers worden aangevoeld – en zichzelf zien – als nieuwe landgenoten. Zolang duurde het destijds zolang eer zij hun enclaves verlieten en de maatschappelijke ladder begonnen op te klimmen. Maar nooit verliep dat automatisch. Altijd ging dat gepaard met ontzettend veel pijn, menselijke drama's en eindeloze discussies. Toen en nu kampten kinderen en kleinkinderen van migranten met hetzelfde moeizame identiteitsprobleem, eigen aan hun leeftijd, maar met de extradimensie dat ze twee culturen in elkaar moeten knutselen tot een nieuwe identiteit. En vreemdelingenhaat – of juister: vrees voor binnendringers – bemoeilijkt en vertraagt steeds weer dat proces. Bovendien, vrees ik, zijn de drie generaties van toen er intussen vier geworden, want het allerbelangrijkste integratiekanaal is minder toegankelijk geworden vergeleken met de tijd van toen: werk.

Aan de opiniepagina's of de toon van de politieke debatten is het alvast niet te merken, maar toch lijkt er iets ten goede te keren. Tussen 2000 en 2007 daalde het aantal Nederlanders dat van oordeel was dat er te veel buitenlanders in hun land woonden, met tien procent. In Denemarken en België lijken de antimigrantenpartijen over hun hoogtepunt heen. In ons land blijkt de drempel voor autochtone ouders om hun kinderen in concentratiescholen in te schrijven lager dan iedereen dacht. In Frankrijk, Groot-Brittannië en Canada vonden in 2007 zelfs minder mensen migratie een ernstig probleem dan in 2002. We zitten, zonder het zelf goed te beseffen, volop in het natuurlijke en trage proces van gewenning, waarbij het 'land van aankomst' zich aanpast en migranten nieuwe landgenoten worden, een proces waarbij iedereen dus verandert. Het zijn immers alleen dode culturen die niet meer evolueren.

(*Divers*, december 2009)